

Ma zorgt niet beter voor de kinderen dan pa

Vervolg van pagina 1

De lofzang op het moederschap klinkt in hun oren als een heerlijk verlossingslied. Zo roept oud-feministe Christien Brinkgreve vrouwen op zich weer te richten op borstvoeding geven en baby's verzorgen. Wetenschapsbijlagen staan vol verhalen over hoe de biologische verschillen tussen man en vrouw het gedrag van 'de' vrouw bepalen. Beau en Linda doen in hun ludieke televisieshow *M/V, de strijd der seksen* hun best de stereotiepe verschillen er nog eens lekker in te wrijven. Het neoseksisme is overal. Het is 'Talpa meets NRC Handelsblad'. Wie niet meegaat in het biologisch determinisme is een dromer.

En wie nog strijdt tegen traditionele rolpatronen is gewoon een sukkel. Toch zijn het vooral die oude verwachtingspatronen waardoor vrouwen maatschappelijk aan het kortste eind trekken. Mannen kunnen worden wat ze willen. Voor 'vrije vrouwen' geldt nage-nog hetzelfde. Maar zodra vrouwen op hun levenspad de ware Jacob tegenkomen, is daar ineens het keurslijf van verwachtingen rondom moederschap en huishouden. Daar moeten we vanaf. Waarom? Ik noem vier argumenten:

1) Het machtsargument: de traditie manoeuvreert vrouwen binnen een heteroseksuele relatie

structureel in een afhankelijke en kwetsbare positie. Zo is in Nederland maar ruim 40 procent van de vrouwen economisch onafhankelijk. Afhankelijk zijn van een man is geen goed idee, in een land waar een op de drie huwelijken strandt, zoals de topvrouwen dinsdag terecht benadrukten. De traditie maakt dat honderdduizenden vrouwen, zonder 'kostwinner', leven in armoede.

2) Het filosofisch argument: de traditie scheert vrouwen ten rechte over een kam. Onzin natuurlijk, al die praatjes over dé aard, bestemming of scheppingsopdracht van dé vrouw.

3) Het praktisch argument: anders dan vroeger voldoet moederschap niet meer als vervulling van een vrouwenleven. Vrouwen krijgen minder kinderen en leven dertig jaar langer dan een eeuw terug. Wie moeder wordt, is daar hooguit achttien van de tachtig jaar mee bezig, in deeltijd. Ouderschap is hooguit een levensfase, geen levensvervulling.

4) Het economisch argument: de traditie verspilt kostbaar talent. Dat is jammer voor onze naar talent hunkerende economie.

Dus: iedere vrouw die niet afhankelijk wil worden, haar talenten wil ontwikkelen en ook op latere leeftijd een interessant en betekenisvol bestaan wil leiden, moet de strijd aangaan tegen seksistische verwachtingspatronen. Wat nodig is, is een cultuurveran-

dering. Natuurlijk, structurele maatregelen zijn onmisbaar. Maar de arbeidsparticipatie van vrouwen zal niet toenemen dankzij gratis goede kinderopvang, zolang de norm blijft dat jonge kinderen thuis horen bij hun mamma. Zeker, de Nederlandse overheid moet de emancipatie van de vrouw weer serieus nemen. Maar het instellen van een *genderbalance* wordt lastig zolang de mannen in de raad van bestuur fulltime werken, met een huisvrouw thuis, terwijl de mede omwille van de seksequota aangenomen topvrouwen naast het werk de kinderen en het huishouden erbij doen.

We moeten van een seksistische cultuur waarin de vrouw een onderworpen is, naar een gynandrische cultuur waarin meisjes en jongens dezelfde vrijheden hebben om hun bestaan vorm te geven. Daarom moet de vrouwenemancipatie nu vooral weer cultuurkritiek zijn. Niet een cultuurkritiek van academici, maar een strijd die begint van onderop. Deze verandering begint niet in Den Haag, maar gewoon bij u en bij mij thuis.

Het begint met bewustwording. Wij, vrouwen en mannen, moeten leren de oude verwachtingspatronen te herkennen. Bij beide seksen moet het kwartje vallen dat wanneer een man en een vrouw een relatie aangaan het in de lijn der verwachting ligt dat de vrouw zich onderwerpt en zij zijn huishoudster wordt.

Ouderschap is een levensfase, geen missie voor een heel leven

Zeker als er kinderen komen, is de macht der gewoonte sterk. De vrouw krijgt de baby en, als ze in loondienst is, haar zwangerschapsverlof. Conform de traditie wordt de vrouw zo, voor ze goed en wel van de bevalling is hersteld, verantwoordelijk voor de zorg; zij 'doet' 's nachts de baby, zij koopt de luiers, zij regelt zonnig de kinderopvang en de oppas. Vermoeid besluit ze nog maar een dagje minder te gaan werken. En de man? Die werkt, conform de traditie, fulltime verder aan zijn carrière.

Emancipatie als cultuurkritiek betekent dat de vrouw zich niet meer neerlegt bij 'hoe de dingen nu eenmaal gaan'. Bewustwording betekent dat ze zich vooraf realiseert dat wanneer ze een relatie aangaat en er kinderen komen, haar individuele ontplooiingsmogelijkheden continu zullen worden bedreigd. Vrouwen moeten dus vooraf, liefst nog voordat ze zwanger worden, met hun partner onderhandelen over de verdeling van de zorgtaken. Een gelijke verdeling moet daarbij het uitgangspunt zijn. Hoeveel meer hij ook verdient. Hoezeer het in zijn functie ook 'onmogelijk' is minder te werken. Punt is dat het ook zijn kinderen worden en dat de vrouw daar dus niet alleen voor opdraait.

Juist vanwege de macht der gewoonte moet de vrouw haar eigen ontwikkelingsruimte tijdens de onderhandelingen aan de

keukentafel met hand en tand verdedigen. Dat klinkt misschien hard en egoïstisch, voor een vrouw, maar geloof me: mannen doen al eeuwen niet anders. En als u, als vrouw, het niet voor uzelf wilt doen, maak dan tenminste de weg vrij voor uw dochters.

Emancipatie als cultuurkritiek betekent afscheid van ons romantische beeld van moederschap. Vrouwen moeten zich niet langer moreel laten gijzelen door het idee dat moeders beter voor kinderen zorgen dan vaders en de valse romantiek van het 'mamma weet waarom'. Vrouwen moeten hun eigen leven vormgeven, ook naast en na het moederschap.

Aan de andere kant van de keukentafel moeten vaders hun verantwoordelijkheid op zich nemen. 'Werk of kinderen' moet ook een mannelijke afweging zijn. Omdat moederschap eindelijk eens ouderschap wordt. Het antwoord op het in opkomst zijnde 'terug naar de keuken' luidt: 'terug naar de keukentafel'. Het doorbreken van de oude verwachtingspatronen begint daar, tijdens de harde onderhandelingen tussen man en vrouw. Vijftig jaar nadat de gehuwde vrouw handelingsbekwaam werd, moet ze onderhandelingsbekwaam worden. En de strijd aangaan.

Kees Kraaijeveld is psycholoog, filosoof en directeur van de **Argumentenfabriek**.